

Les edicions i traduccions del tractat de vampirisme de Calmet

L'obra més famosa sobre vampirisme és sense dubtes la *Dissertations ... sur les revenans et vampires de Hongrie, de Boheme, de Moravie, & de Silesie*, especialment el segon volum, que és el dedicat al tema dels upirs.

Des que l'obra de Calmet va aparèixer el 1746, diverses han estat les edicions i traduccions que s'han produït. El mateix teòleg del Ducat de Lorena va veure com apareixien publicades, en només cinc anys, dues noves edicions en francès, el 1749 i el 1751, que van incloure modificacions i correccions. Existeixen traduccions a 5 idiomes: alemany, italià, anglès, espanyol i hongarès. En alguns casos aquestes versions es limiten al segon volum; i en altres, versen tot el tractat sobre els apareguts.

Comtant les edicions íntegres de l'obra i les parcials, sumen un total de 25¹. No hi ha cap altra monografia sobre el tema que li faci ombra, pel que fa al nombre d'edicions. Cronològicament parlant, s'agrupen en tres èpoques clarament diferenciades (taula 1). La primera es correspon en el moment de publicació de l'original en francès, de les seves noves edicions i de les traduccions a l'alemany, italià i anglès motivades per l'impacte d'una obra dedicada als vampirs escrita per un reputat erudit. La segona, a meitat dels segle XIX, agrupa dues edicions en alemany i una altra en anglès, aquest últim cas amb una nova traducció. Aquestes tres versions semblen respondre a un interès més general en les manifestacions dels esperits i del diable. La tercera època de publicacions, en la qual encara estem immersos, recupera amb intensitat l'interès pels vampirs, comercialitzant-se amb èxit noves edicions en alemany, anglès i italià de les veteranes traduccions. Paral·lelament, s'han reeditat el segon volum en francès, en alemany i en anglès, alhora que es traduïa a l'espanyol i a l'hongarès.

Taula 1. Agrupament cronològic de les edicions de Calmet

Època	Nombre d'edicions
Meitat del segle XVIII	9
Meitat del segle XIX	3
Des de l'últim quart del segle XX fins a l'actualitat	13

Pel que fa les llengües, la que compta amb més edicions és l'alemanya (Taula 2), per sobre de la francesa que de fet no disposa de cap reedició completa actual de l'obra, i només va haver d'esperar a 1986 per tenir una traducció del segon volum.

Taula 2. Distribució de les edicions segons la llengua

Llengua	Nombre d'edicions
Alemany	9
Francès	6
Anglès	5
Italià	3
Espanyol	1
Hongarès	1

De les 21 edicions, descomptades les quatre primeres originals de Calmet, 6 han publicat només el segon volum, mentre que les altres inclouen textos dels dos volums.

La taula 3 mostra que la segona edició francesa, la de 1749 és la que compta amb més versions traduïdes i/o modernes, per incloure les franceses de finals de l'últim quart del segle XX. En canvi, si comptem el nombre de traduccions, les tres edicions de 1946, 1949 i 1951 han estat traduïdes dos cops.

Taula 3. Procedència de les traduccions i versions modernes.

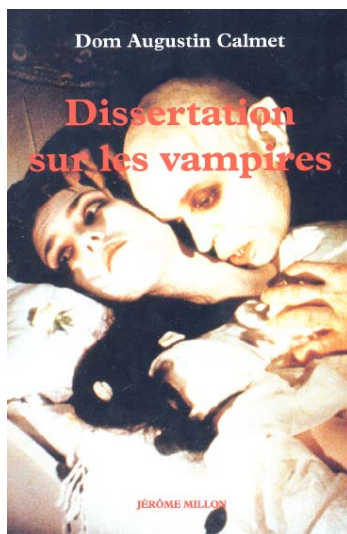
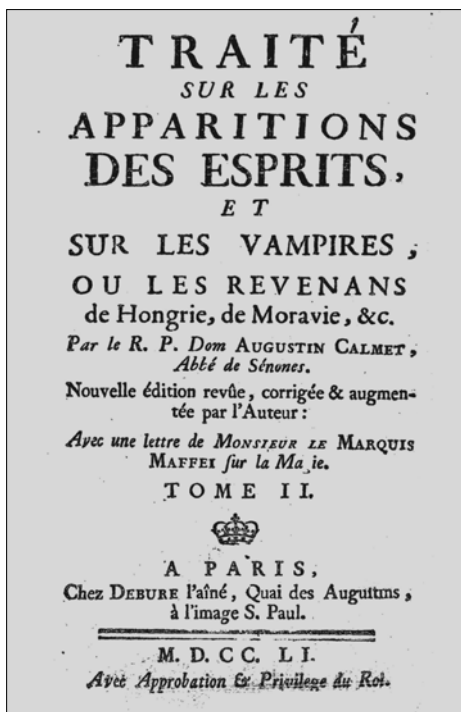
Edició	Nombre d'edicions Traduïdes i/o modernes	Nombre de traduccions diferents
1a edició (1946)	2	2
2a edició (1949)	11	2
3a edició (1951)	7 (5 + 2 en francès)	2

A continuació donem algunes dades de les edicions agrupades per llengües, segons l'ordre d'aparició de la primera edició en cadascuna, i finalment un annex cronològic amb les referències a totes elles.

Francès

Es tracta de la llengua en la qual va aparèixer l'edició original de París sota el títol de *Dissertations sur les apparitions des anges, des démons & des esprits, et sur les revenans et vampires de Hongrie, de Boheme, de Moravie, & de Silesie...* La segona edició de 1749 es va publicar a Einsiedeln (Suïssa), revisada, corregida i augmentada. El títol ha canviat a *Dissertations sur les apparitions des esprits, et sur les vampires ou les revenans de Hongrie, de Moravie, & de Silésie...*, és a dir, sense els «àngels i dimonis». La tercera de 1751, també augmentada, de nou a París, mantenint el títol, a l'igual que una quarta de 1759, lleugerament modificada, apareguda quan Calmet ja era mort i per iniciativa del seu nebot Dom Fangé a Sénones.

La reedició moderna de l'obra de Calmet es va fer esperar molt anys, fins

Edicions en francès de 1751, a l'esquerra, i de 1998.

el 1986 en què es va publicar el segon volum a Grenoble, amb presentació i edició literària de Roland Villeneuve. L'any 1998 es va publicar una nova edició del llibre.

Alemany

La primera llengua a la qual va ser traduïda va ser l'alemany sota el títol *Gelehrte Verhandlung der Materi von Erscheinungen der Geisteren und denen Vampiren in Ungarn und Mähren*. L'obra va veure la llum a Augsburg [Augsburg] l'any 1751 impresa per Matthias Rieger i es basa en la segona edició en francès de 1749. Pel notable èxit de l'obra el llibre va ser reeditat l'any següent i de nou el 1757 amb alguns afegits sobre el tema que no figuren a les edicions franceses.

Tenim constància d'una nova versió de l'any 1837 titulada *Abhandlung über Erscheinung der Geister* amb comentaris i estampes escollides pel vicari de Tettenhausen am Waginger See (Baviera), Simon Buchfeller (1786-1865). El text, publicat a Munic, es basa en la traducció de la versió de 1749. Pocs anys després, el 1855, George Joseph Manz ofereix una versió titulada *Über Geistererscheinungen* basada en la mateixa traducció i impresa a Regensburg².

L'any 1976 es va editar una reedició a Hamburg del segon volum de l'obra de Calmet seguint la primera edició alemanya sota el títol de *Des hochwürdigen Herrn Augustini Calmet, Abt zu Senon, Ord.S.Bened., Gelehrte Verhandlung von denen sogenannten Vampiren oder zurückkommenden Verstorbenen in Ungarn, Mähren*.

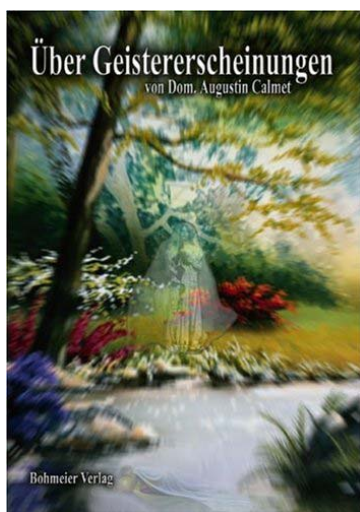
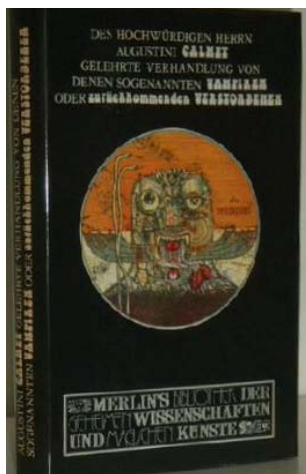
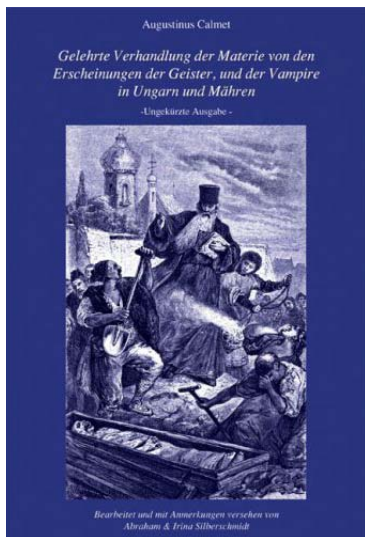

A dalt, a l'esquerra, edició alemanya de 1752.

A la pàgina següent, a dalt a l'esquerra, edició del 2006 anotada pels Silberschmidt. A dalt, a la dreta, edició de 1976.

A baix, a la dreta, edició de 2006 amb prefaci de Benecke; i, a l'esquerra, edició austríaca de 2005.

Referent a les edicions d'aquests segle, el 2005 es va publicar *Abhandlung über Erscheinung der Geister* a Graz, Àustria, mentre que en el 2006 van aparèixer dues: una a Leipzig amb el títol d'*Über Geistererscheinungen* i prefaci del forense Mark Benecke (n. 1970). Una altra a Rudolstadt, *Gelehrte Verhandlung der Materie von den Erscheinungen der Geister, und der Vampire in Ungarn und Mähren*, una edició àmpliament anotada per Abraham i Irina Silberschmidt.

Italià

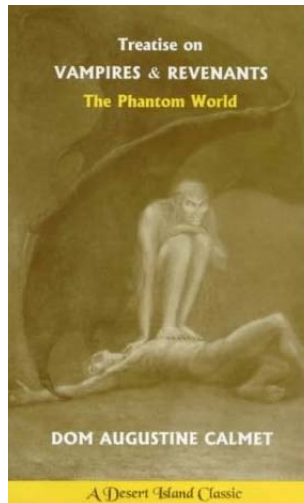
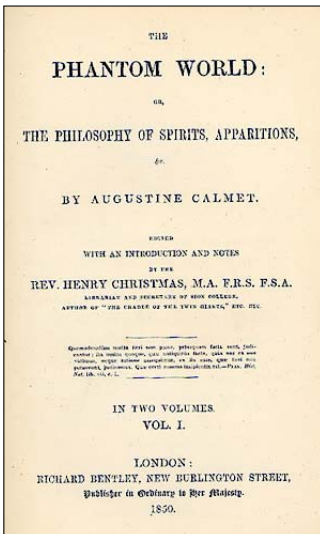
La traducció a l'italià va aparèixer a Venècia l'any 1756, basada en la segona edició francesa amb el títol *Dissertazioni sopra le apparizioni de' spiriti, e sopra i vampiri, o i redivivi d'Ungheria, di Moravia*. L'any 1986 es va publicar una edició facsímil. Més recentment (2004), l'editorial Rebis va treure una edició limitada a cura de *Pier Luca Pierini R.*, amb el títol *Il libro dei vampiri. Dissertazioni sopra le apparizioni degli angeli, dei demoni, degli spiriti e sopra i vampiri o i redivivi d'Ungheria e di Moravia*.

Anglès

L'anglès és l'únic cas en el qual s'han realitzat dues traduccions independents. La primera, anònima, va ser impresa M. Cooper a Londres l'any 1759 sota el títol de *Dissertations upon the apparitions of angels, dæmons, and ghosts, and concerning the vampires of Hungary, Bohemia, Moravia, and Silesia*. Com el títol reflecteix, es basa en la primera edició en francès.

L'any 1850 va aparèixer una segona versió, de la mà de l'erudit i clergue Henry Christmas (1811-1868) basada en l'edició completa de l'obra de 1751. Christmas va modificar totalment el títol que va passar a ser *The Phantom World: the philosophy of Spirits, Apparitions* afegint-hi a més una extensa introducció i notes.

A dalt, edició en italià de 2004.

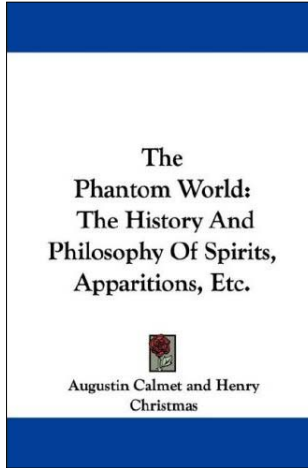
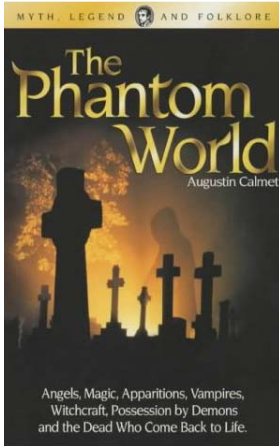
A l'esquerra, edició en anglès de 1850.

A la dreta, edició de 1993.

El 1993 es va publicar el segon volum, també a Anglaterra i a càrrec del doctor Clive Leatherdale (n. 1949) sota el títol *Treatise on Vampires and Revenants: The Phantom World*.

L'any 2001, amb la col·laboració de la *Folclore Society* britànica, va ser reeditada íntegrament la traducció de Christmas, ara agrupada en un sol volum, encara que van ser suprimides les seves pròpies aportacions, així com diversos afegits de l'edició de Calmet de 1751.

Més recentment, el 2007 a Whitefish, els EUA, s'ha reimprès en un sol volum l'edició de 1850.

Edicions en anglès de 2001, a l'esquerra; i, de 2007, a la dreta.

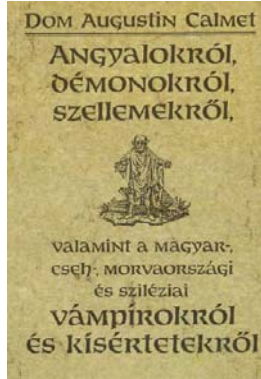
Espanyol

L'any 1991, Lorenzo Martín del Burgo tradueix a l'espanyol el segon volum basant-se en l'edició francesa de 1751 i amb un epíleg del mateix Martín.

Hongarès

La versió en hongarès es deu a Ildikó Lőrinszky i va aparèixer l'any 1992, amb una introducció de László Ferenczi. Està basada en la primera edició de 1746 i es veu força curta, però no podem destriar si la traducció és o no completa.

Jordi Ardanuy

Edicions en espanyol i hongarès.

Notes

¹ No incloem aquí treballs que reprodueixin, ni que sigui extensament, el tractat de Calmet. Aquest seria el cas del text en txec *Dom Calmet a jeho Pojednání o upírech* (2006), de Jaromír Kozák (Olomouc: Fontána).

² Alguna d'aquestes dues edicions, o potser les dues, podrien contenir només una selecció de materials, però no podem determinar ara per ara amb exactitud aquest punt, perquè no hem pogut consultar versions íntegres d'aquests volums.

Annex

1. Augustin Calmet (1746). *Dissertations sur les apparitions des anges, des démons & des esprits, et sur les revenans et vampires de Hongrie, de Boheme, de Moravie, & de Silesie*, 2 vols. Paris: Chez de Bure l'aîné.
2. Augustin Calmet (1749). *Dissertations sur les apparitions des esprits, et sur les vampires ou les revenans de Hongrie, de Moravie, & de Silésie*. 2a edició, 2 vols. Einsiedeln (Suïssa): Jean Everhard Kälin.
3. Augustini Calmet (1751). *Gelehrte Verhandlung der Materi von Erscheinungen der Geisteren und denen Vampiren in Ungarn und Mahren*. Augsburg: Matthias Rieger.
4. Augustin Calmet (1751). *Dissertations sur les apparitions des esprits, et sur les vampires ou les revenans de Hongrie, de Moravie, & de Silésie*. 3a edició, 2 vols. Paris: Chez de Bure l'aîné.
5. Augustini Calmet (1752). *Gelehrte Verhandlung der Materi von Erscheinungen der Geisteren und denen Vampiren in Ungarn und Mahren*. Augsburg: Matthias Rieger. 2a edició.
6. Agostino Calmet (1756). *Dissertazioni sopra le apparizioni de' spiriti, e sopra i vampiri, o i redivivi d'Ungheria, di Moravia ec..* Venèzia: Simone Occhi.

7. Augustini Calmet (1757). *Gelehrte Verhandlung der Materi von Erscheinungen der Geister und denen Vampiren in Ungarn und Mahren*. Augsburg: Matthias Rieger. 3a edició.
8. Augustin Calmet (1759). *Dissertations upon the apparitions of angels, demons, and ghosts, and concerning the vampires of Hungary, Bohemia, Moravia, and Silesia*. Londres.
9. Augustin Calmet (1759). *Traité sur les apparitions des esprits et sur les vampires, ou les revenans de Hongrie, de Moravie, & de Silésie*. 4a edició, 2 vols. Sónones.
10. Augustin Calmet; Simon Buchfelner (ed.) (1837) *Abhandlung über Erscheinung der Geister; oder bewährte Erzählungen erschienener guter oder böser Engel, und abgeleiteter Seelen aus den meisten christlichen Jahrhunderten, mit Aufschlüssen über den Reinigungszustand derselben. Nach der zweiten verbesserte*. Munich: Giel
11. Augustin Calmet; Henry. Christmas (1850). *The Phantom World: the philosophy of Spirits, Apparitions &c.* 2 vols. Londres: Richard Bentley.
12. Augustin Calmet (1855) *Über Geistererscheinungen*. Regensburg: George Joseph Manz.
13. Augustin Calmet (1976). *Des hochwürdigen Herrn Augustini Calmet, Abt zu Senon, Ord.S.Bened., Gelehrte Verhandlung von denen sogenannten Vampiren oder zurückkommenden Verstorbenen in Ungarn, Mähren etc.* Hamburg: Merlin (Merlins Bibliothek der geheimen Wissenschaften und magischen Künste; 3).
14. Augustin Calmet; Roland Villeneuve (1986). *Dissertations sur les apparitions des esprits, et sur les vampires ou les revenans de Hongrie, de Moravie, & de Silésie*. Grenoble: Jérôme Millon. (Atopia).
15. Agostino Calmet (1986). *Dissertazioni sopra le apparizioni de' spiriti, e sopra i vampiri, o i redivivi d'Ungheria, di Moravia ec.* Camagnola: Arktos (Studi).
16. Augustin Calmet; Lorenzo Martín del Burgo (1991). *Tratado sobre los vampiros*. Madrid. Mondadori (La Cabeza de Medusa, 3).
17. Augustin Calmet; Laiszloi Ferenci (1992). *Angyalokroil, deimonokroil, szellemekroil, valamint a magyar-, cseh-, morvaorszaigi eis szileiziai vaimpiirokroil eis kiiseirtetekroil*. Budapest: Holnap Kiadó.
18. Augustin Calmet. Clive Leatherdale (1993). *Treatise on Vampires and Revenants: The Phantom World*. Brighton : Desert Island.
19. Augustin Calmet; Roland Villeneuve (1998). *Dissertations sur les apparitions des esprits, et sur les vampires ou les revenans de Hongrie, de Moravie, & de Silésie*. Grenoble: Jérôme Million (Atopia).
20. Augustin Calmet; Gillian Bennett (2001). *The Phantom World. Concerning Apparitions and Vampires*. Ware: Wordsworth Editions.
21. Augustin Calmet; Pier Luca Pierini R. (ed.) (2004). *Il libro dei vampiri. Dissertazioni sopra le apparizioni degli angeli, dei demoni, degli spiriti e sopra i vampiri o i redivivi d'Ungheria e di Moravia*. Viareggio: Rebis.
22. Augustin Calmets [sic] (2005). *Abhandlung über Erscheinung der Geister*. Graz: Edition Geheimes Wissen.
23. Augustinus Calmet; Abraham Silberschmidt (ed.); Irina Silberschmidt (ed.) (2006). *Gelehrte Verhandlungen der Materie von den Erscheinungen der Geister, und der Vampire in Ungarn und Mähren*. Rudolstadt: Roter Drache.
24. Augustin Calmet; Mark Benecke (2006). *Über Geistererscheinungen*. Leipzig: Bohmeier.
25. Augustin Calmet, Henry. Christmas (2007). *The Phantom World: The History and Philosophy of Spirits, Apparitions, etc.* Whitefish (Montana): Kessinger Publishing.

Dos articles publicats en diaris de Catalunya a les darreries del segle XIX

El primer text procedeix de *La Vanguardia* del 3 de juny de 1887. El títol parla de vampirs russos tot i que el relat de la família de vampirs dels Gastvasky succeeix a la Caixúbia, a l'actual estat de Polònia, però que llavors formava part de Prússia occidental, dins de l'Imperi Alemany o Segon Reich.

No hem pogut localitzar el cognom «Gastvasky», però és difícil de saber quin devia ser realment. Si va aparèixer en un diari rus, ho faria en ciríl·lic, potser transliterat des de l'alfabet llatí, i després de nou transformat. Tampoc sabem si es va publicar directament a *La Vanguardia* procedent del diari rus, o bé a través d'altres publicacions europees, costum habitual a l'època.

El segon article va veure la llum en el *Diari de Girona* el 21 d'agost de 1891, llavors amb títol en espanyol, i tractava dels vampirs i d'altres éssers sobrenaturals a Romania.

«Els vampirs russos»

Un diari rus publica el relat d'un cas veritablement extraordinari per als temps en què vivim.

Fa molt poc va morir a Sàbanez¹, a prop de Dantzig², un noble arximilionari, el baró Gastvasky. Quan ja es trobava agònic va fer cridar el seu fill gran i, manifestant-li que havia de revelar-li un secret li va dir:

– Fill meu, em moro. Quan jo hagi expirat et recomano que em tallis el cap abans que m'enterrin.

El jove es va quedar estupefacte creient foll al seu pare.

Però aquest va continuar dient:

– No creguis que la proximitat de la mort em trastorna el judici. Estic en plena possessió de mi mateix i cal que juris complir el meu mandat. Pertanyem a una família de vampirs i si no fas el que et dic no trobaré repòs a la tomba.

I, llavors, el baró va explicar al seu primogènit com de generació en generació els fills havien tallat sempre el cap dels seus pares després de morir aquests i com ell mateix li havia talla al seu pare.

Va morir el baró Gastvasky, i el fill, fidel al seu jurament, es va disposar a complir la voluntat del seu pare. Però com la justícia moderna no permet la mutilació de cadàvers, el jove no va gosar tallar-li el coll abans de l'enterrament.

Van transcórrer dies sense que es presentés l'oportunitat favorable per a la violació de la sepultura. El fill no vivia d'ansietat, creient a cada moment arribar tard i no trobar ja el cadàver en el seu sepulcre, o veure aparèixer una nit l'espectre que venia a demanar-li explicacions sobre la promesa feta. Fins a tal punt va arribar la seva angoixa que es va transformar en febre, i per últim, fent front a la situació, va anar al cementiri i exhumà el cos del seu pare.

Va ser sorprès durant l'acte i portat a la presó. Davant el tribunal va referir les estranyes causes que l'havien dut a cometre el delict. El jutges, simpatitzant amb les seves creences, el van condemnar a un període molt curt de presó. La superstició dels vampirs està molt arrelada i és general a Rússia.

És una superstició antiquíssima que s'ha perpetuat en les races esclaves. Consisteix a creure que hi ha morts que s'aixequen de nit de les seves tombes per xuclar la sang dels vius. Hi ha famílies de vampirs, com la del baró de Gastvasky, en la qual la maledicció passa de pares a fills.

Els sacerdots russos encara admeten participar en cerimònies sacrílegues o inaudites per satisfer els que es creuen víctimes del vampirisme. Quan un camperol veu desmillorar i emmalaltir una de les seves filles, creu que és obra dels vampirs, va a veure el sacerdot i el persuadeix per a què l'acompanyi al cementiri, on obre la tomba del mort a qui atribueixen l'acte de vampirisme i li entravessen el cor i el cap del cadàver amb claus i agulles o amb un punyal, mentre que el sacerdot pronuncia exorcismes.

En algunes províncies els cementiris han d'estar vigilats per impedir aquestes profanacions. No fa molts anys, al llogaret rus de Viraslay, la superstició del vampirisme va prendre caràcter d'epidèmia i es va haver d'enviar tropes per custodiar i defensar el cementiri».

«Follets i vampirs»

No existeix terra en el món on hi hagi més preocupacions respecte a follets, fantasmes i vampirs que a Romania. Ficció d'aquell país és el famós "Strigoi", espècie d'esperit malvat que penetra de nit en els habitatges si els seus habitants [no] eviten tan inoportuna i desagradable visita, fregant bé amb alls – la pudor dels quals no poden resistir els esperits – totes les portes i finestres i d'altres orificis d'entrada.

Allà, hi és el no menys cèlebre "Moroi", o sigui l'esperit dels nens que no han rebut el baptisme, que estan plorant, cridant i demanant sense

parar els pits de llurs respectives mares i que no callen ni s'apaivaguen fins haver ruixat les seves tombes amb aigua beneïda.

Però el més terrible, el més espantós de tots aquells esperits és el vampir, que sortint de les tenebres de la foscor de les tombes va rodant pel món fent tant de mal com pot fins que el cant matutí del gall el foragita obligant-lo a amagar-se en el seu cau. Per tal que l'esperit dels difunts s'aplaqui i no faci mal a ningú, n'hi ha prou – així es creu a Romania – que en el fèretre del difunt se li posi una pinta, un tros de sabó i, sobretot, la moneda clàssica³, és a dir, els drets que percep el fisc de l'infern, perquè han de saber els nostres lectors que els agricultors romanesos encara paguen en morir les despeses de l'enterrament a Caront».

Notes

¹ No sabem a quina població fa referència.

² Variant escrita en alemany i holandès de Danzig, actualment Gduńsk a la Caixúbia.

³ «Ochavo» a l'original. Moneda originalment d'un vuitè d'unça i valor de dos maravedís, posada en circulació en el Reialme d'Espanya durant el primer quart de segle XVII. Es va seguir encunyant fins a meitat del segle XIX, de qui fa referència, conservant el seu valor primitiu, però disminuint en pes. En temps dels Reis Catòlics tenia un altre valor.

Josep Fígols
Jordi Ardanuy

Referències

DdG. (1891). «Duendes y vampiros». *Diario de Gerona* (21 d'agost de 1891): 3-4.
LV (1887). «Los vampiros rusos». *La Vanguardia* (3 de juny de 1887): 5-6.

Edició: Cercle V
Coordinació editorial:
Josep Fígols i Francesc Casanova
Correcció lingüística aliena: Núria Ribas
Correspondència: contacte@cercle-v.org